

Willy Bakeroot

Aziz Phocas kimdir?

Sinop şehri Aziz Phocas'ın trajik efsanesinin damga vurmasıyla kendini gösterir. Bu insanı duygulandıran kişilik hakkında çok az şey bilinir. Aziz Phocas'ın adından bahseden bazı metinlerde üç farklı kişilik görülür.

- 1) Birinci kişilik, Sinop'ta doğmuş ve yaşamış olan bir bahçıvandır. Büyük Diocletianus zulmü sırasında, 303 yılında ölmüştür. Katolik takvimi bunu 22 Eylül'de kutlar. Onunla ilgili ilk hikâyeye, Pontus'ta doğmuş Amasya piskoposu Aziz Astère tarafından yazılmış bir övgü söyleviden bize ulaşır. Phocas, Hristiyan olduğundan öldürmek için kendisini arayan Diocletianus askerlerini evine davet etmiştir. Askerler uyurken Phocas bahçede mezarını kazmıştır. Sabah onlara: "Siz Phocas'ı arıyorsunuz, o benim!" demiş, askerler de onun misafirperverliğinden etkilenmiş bir halde kendilerine verilen görevi yapıp yapmamak konusunda tereddüt etmişlerdir. Fakat Phocas, bu olayın onların değil imparatorun sorunu olacağına altını çizerek efendilerine itaat etmeleri konusunda ısrar etmiştir. Sonunda onun başını keserler ve bahçesine gömerler. O, bahçıvanların ve denizcilerin azizidir.
- 2) İkincisinde, Sinop ve daha sonra Amasya piskoposu olan Aziz Phocas bir şehittir ve 14 Temmuz'da kutlanır. 2.yüzyılda imparator Traianus döneminde şehit olması dışında, metinler belirgin olaylar hakkı bilgi vermezler.
- 3) 320 yılına doğru Antakya'da şehit olan bir başka Aziz Phocas ise yılanların ısırıklarına maruz kalmasıyla anlatılır. 5 Mart'ta kutlanır.

Burada 3 farklı kişiliğin söz konusu olduğu düşünülebilir, fakat bazıları tek ve aynı kişiden bahsedildiğini söyler. Bazıları ise Antakya'lıyı ayrı tutar. Phocas'ın varlığı ve kimliği hakkında tartışmalar olabilir, çünkü metinler belirsizdir ve Hristiyanlara örnek olması amacıyla art arda gelen efsanelerden oluşmaktadır. Tarihi bir metnin olası keşfi kuşkusuz bunu daha açık bir şekilde görmemize yardımcı olacaktır. Şimdilik, Sinop ile Phocas arasındaki ilişki hakkında bizi aydınlatan bilgileri bize sağlayan mitolojik görüşleri keşfetmeyi öneriyorum.

Bu görüşler, Sinop'u olduğu kadar Phocas'ı da ilgilendiren çeşitli konulardan ortaya çıkmaktadır.

- A) Yunanca ismi : Phocas, belki « phos (ışık)» tan, fakat belki de "phoki(fok, ya da mühür)»den (İngilizce'de de foku anlatmak için « seal » kullanılır) gelmiştir. Eskiden, foklar Karadeniz'de çok bulunmuş ve Phocas da denizlerin azizidir.
- B) Takvimde 22 Eylül'de olan yeri, sonbahar ekinoksuna yakındır. Eski tarım dünyası için, bu dönem tekstil bitkilerine yöneliktir. Kenevir suya batırılarak havuzlanır (bitkilerin havuzlanması liflerin ve dokuların görünmesine olanak tanır): zamanında da Sinop bölgesinde kenevir kültürü oldukça fazlaydı. Aziz Lin(Linos d'Argos?) kutlaması 23 Eylül'de yapılır. 23 ve 24'ünde, kurban edilince foklarla dolu bir çukura atılan Aziz Thècle(Thiki: Yunancası şişe) anılır.
"Suya atılma" konusu, 21 Eylül'de Aziz Jonas'la birlikte bu dönemde bulunur. 22 Eylül'de de, ikiz kardeşi Florian'la birlikte suda boğularak öldürülmeye mahkum edilmiş Aziz Florent de Bavière anılır. Sinop'un gizemli iki Phocas'ının da mitolojik olarak ikiz olarak bağdaştırılması düşünülebilir.
- C) Diğer bahçıvan azizlerle yapılan karşılaştırmalar bizi, aziz Astère hikayesinin mitolojik içeriği hakkında aydınlatılabilir: Aziz Fiacre, Aziz Sabas, Aziz Paulin de Nole, Aziz

Maurille d'Angers ya da Aziz Longin veya Aziz Connon gibi aynı hikayeleri olan diğerkleri.

- D) Coğrafik durum: Sinop bir su perisi, Asopus Irmağı'nın kızıydı. Apollon tarafından kaçırılarak, ismini verdiği ve genç kızlığını geçirdiği Sinop yarımadasına götürüldü. Apollon'un tekliflerine cevap vermeden önce, açığıöz kız ona bir hediye vereceğine söz vermiştir. Anlaşmasından sonra da ondan bekâretini istemiştir. Diğerkleri bunun, "büyük içkici" anlamına gelen Sanape ya da Sinope olarak adlandırılan, sürgün edilmiş ve susuz kalmış bir Amazon'la ilgili olduğunu söylerler. Su ya da deniz perisi olan Sinope, Linos'un annesi Psamate ile, fakat özellikle de kardeşleri tarafından öldürülen Phocos ile bağlantılı olabilir. Psamate, fokların bekçisi olan Proteus ile evlenmiştir.

Bu konuları sorgularken, belki de Sinop ve Phocas ile ilintili efsane hakkında daha belirgin bir fikre sahip oluruz.